

БРОДИ — місто [Львівської області](#), райцентр. Знаходиться у пн.-сх. частині області на р. Бовдурка (притока Стиру, бас. Дніпра), за 105 км від обл. центру. Площа 8,7 км². Насел. 23 239 осіб (2001, складає 99,9 % до 1989). Залізнична ст. Відомі від 12 ст. Тер. сучас. Б. була заселена ще за кам'яного віку. Археол. дослідж. на околицях міста виявили кам'яні знаряддя праці доби пізнього палеоліту (40–10 тис. рр. тому) і мезоліту (10–8 тис. рр. тому). Б. були на важливому шляху, який сполучав Плісненськ (велике місто Галиц.-Волин. князівства, зруйноване ордою Батия 1241) зі шляхом Володимир-Київ. Неподалік міста були заболочена місцевість та дві річки, через які перебиралися убрід. Звідси походить назва міста. В різні істор. періоди Б. належали Литві, Польщі, Австро-Угорщині. 1584 отримали Маґдебур. право. У 17 ст. розпочалося будівництво фортеці та фортифікацій. споруд довкола міста під керівництвом франц. інж. Г. де Боплана та італ. арх. А. Дель-Акві. Жителі Б. активно допомагали військам Б. Хмельницького під час нац.-визв. війни. У вересні 1648 20-тис. козац. загін під командуванням полковника Д. Нечая, М. Небаби і Головача за підтримки місц. жителів здобув місто і протягом 8-ми тижнів утримував його. У 1-й пол. 19 ст. в Б. зосереджувалася торгівля Австрії з Рос. імперією (завдяки прикордон. положенню і торг. привілеям). Я. Івашкевич писав, що Б. були ланкою зв'язку між Україною й Австрією. З появою залізниць Б. втратили монопол. становище й стали занепадати (1880 — 20 тис. мешканців, 1931 — 12,5 тис.). Наприкінці 19 ст. у Б. створ. товариство «Просвіта». У Б. побували Леся Українка, І. Франко, митрополит Андрей Шептицький. Після розпаду Австро-Угор. імперії 1918 Б. увійшли до складу ЗУНР. 1919–39 належали Польщі. Від 1939 — у складі УРСР. Від 1940 —

райцентр. Під час 2-ї світової війни місто було повністю зруйноване. 17–22 липня 1944 у Б. відбувалися оборонні бої Укр. дивізії «Галичина» (у складі 13-го нім. армій. корпусу), з рад. військом, що закінчилися оточенням дивізії 13-го армій. корпусу. Під час цих боїв загинуло або потрапило в полон бл. 7 тис. вояків Укр. дивізії. Певна частина вояків поповнила ряди УПА. 1946–48 посилювалися репресії рад. влади над УГКЦ. Нині у місті функціонують 26 пром. підприємств, нафтоперекачув. станція нафтопроводу «Дружба», збудовано нафто-провід Одеса-Броди. У Б. — 4 серед. шк., 6 дошкіл. установ, пед. училище, спорт. і муз. школи. Діє [Бродівський історико-краєзнавчий музей](#). Пам'ятки архітектури: церква Різдва Пресвятої Богородиці (поч. 17 ст.), руїни замку 17 ст., церква св. Трійці і дзвіниця (1726), синагога (1742), будинок Празького банку (19 ст.), будинок окружного суду (19 ст.), пам'ятний знак о. М.-Е. Осадці, засн. муз. товариства «Боян». Серед археол. пам'яток: слов'ян. поселення (7–13 ст.), земляний оборон. вал (17 ст.). У Бродів. гімназії навч. художники *І. Труш*, *М. Федюк*, класик австр. літ-ри *Й. Ротт*, поет *В. Ящун*, фармацевт *М. Туркевич*, генерал УГА *М. Тарнавський*, військовик ОУН–УПА *П. Федун*. Викл. гімназії були: літературознавець, академік АН УРСР *В. Щурат*, відомий літературознавець, фольклорист *І. Созанський*.

Рекомендована література

1. Лисяк О. Броди: 36. ст. і нарисів. Мюнхен, 1951;
2. Броди і Бродщина: Істор.-мемор. зб. Торонто, 1988;
3. Броди: Путівник. Броди, 1993.

[В. М. Окунь](#)

Фотоілюстрації

Бібліографічний опис:

Броди / В. М. Окунь // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2004. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-36254>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).